UDK:

КОНЦЕПТ ЛОКАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА – СТУДИЈА ПРИМЕРА СТРАТЕГИЈА ГРАДА ВАЉЕВО

CONCEPT OF LOCAL ROAD SAFETY STRATEGY - CASE STUDY STRATEGY OF VALJEVO

Резиме: За успешно управљање безбедношћу саобраћаја веома је важан процес израде, усвајања и примене стратегије безбедности саобраћаја, као и праћење достизања циљева из стратегије. Неопходно је да стратегија безбедности саобраћаја буде заснована на квалитетним и поузданим подацима, као и на науци. Исто тако, веома је важно да доносиоци одлука у локалним заједницама буду упознати са процедурама које је потребно испоштовати. Процес формирања стратегије безбедности саобраћаја је веома сложен процес и подразумева неколико корака. Аутори се залажу за став да је од документа стратегије много важнији процес и активности које прате припрему стратегије. У раду је анализиран процес припреме и усвајања стратегије безбедности саобраћаја града Ваљева. Сагледане су активности у току припреме стратегије, извучени одговарајући закључци, односно припремљен предлог мера који може бити користан за друге локалне самоуправе. Описаним, савременим приступом увећавају се шансе за квалитетно и ефикасно управљање системом безбедности саобраћаја, односно за успешно спровођење стратегије и достизање зацртаних циљева.

Кључне речи: безбедност саобраћаја, управљање безбедношћу саобраћаја, локална стратегија, Ваљево

Abstract: In order to successfully manage traffic safety, the process of drafting, adopting and implementing a traffic safety strategy is very important, as well as monitoring the achievement of the goals of the strategy. It is essential that the traffic safety strategy is based on quality and reliable data, as well as on science. It is also very important that decision makers in local communities are familiar with the procedures that need to be followed. The process of forming a traffic safety strategy is a very complex process and involves several steps. The authors argue that the strategy document is a much more important process and activities that accompany the preparation of the strategy. The paper analyzes the process of preparation and adoption the traffic safety strategy of the city of Valjevo. Activities were analyzed during the preparation of the strategy, appropriate conclusions drawn, or prepared proposal of measures, which could be useful for other local governments. The described, modern approach increases the chances of quality and efficient management of the traffic safety system, that is, for the successful implementation of the strategy and achievement of the set goals.

Keywords: traffic safety, traffic safety management, local strategy, Valjevo

1. УВОД

Страдање у саобраћају је глобални проблем савременог човека. Са једне стране, саобраћај је предуслов укупног друштвеног развоја. Са друге стране, на данашњем нивоу техничко-технолошког развоја, саобраћај је повезан са бројним негативним ефектима, међу којима се истичу: загађивање животне средине буком и издувним гасовима, болести које су у вези са смањивањем физичке активности, исцрпљивање природних и других ресурса, повређивање у саобраћају итд. Материјалне последице ових негативних ефеката су огромне. Зато је неопходно даљи развој саобраћаја, а посебно саобраћај у градовима, планирати и развијати са свешћу о негативним ефектима саобраћаја.

У Републици Србији, од 2001. године, смањује се број настрадалих у саобраћајним незгодама, што је релативно повољан тренд. Примера ради, број погинулих у саобраћају је смањен са 1.275 (2001. године) на 536 (2014. године). Уколико Србија не предузме успешне контрамере, сваки 140-ти грађанин Србије ће погинути у саобраћају, сваки 30-ти ће бити тешко повређен, а сваки седми ће бити лакше повређен у саобраћајним незгодама. У саобраћајним незгодама највише страдају возачи и путници у путничким аутомобилима, а након тога пешаци. Најугроженија су стара лица (65+), па следе млади (18-25 година старости).

Полицијска управа Ваљево се, по укупном броју смртно страдалих у петогодишњем периоду (2011-2015.), налази у средини ранг листе свих полицијских управа (ПУ) са 100 смртно страдалих и скоро 2.700 повређених лица у саобраћајним незгодама. Међутим, према јавном ризику (11,7 погинулих на 100 хиљада становника), ПУ Ваљево спада у лошије рангиране ПУ. Тренд страдалих у овом петогодишњем периоду осцилује, што потврђује да је заштитни систем недовољно снажан.

Проблем безбедност саобраћаја није само проблем полиције, нити је само проблем саобраћаја. Страдање у саобраћају је, пре свега, јавни здравствени проблем, а затим социјални, етички, хумани и економски проблем заједнице. Наиме, у саобраћају велики број људи гине и бива повређен, а неки од њих остају трајни инвалиди. То значајно нарушава здравље људи, разара породице, ствара социјалне и хумане проблеме. Коначно, огромне друштвено-економске трошкове саобраћајних незгода плаћа привреда, што омета економски развој заједнице. Циљ овог рада је да се прикаже како је текао сам процес припреме и садржаја локалне стратегије безбедности саобраћаја за град Ваљево. Такође, циљ је и да се на основу студије примера стратегије безбедности саобраћаја града Ваљево мотивишу и подстичу друге локалне самоуправе за доношење локалне стратегије безбедности саобраћаја, а све ради унапређења безбедности саобраћаја у оквиру својих територија.

2. МЕТОДОЛОГИЈА

Најважнији корак у развоју конкретног региона или конкретног субјекта у погледу безбедности саобраћаја јесте доношење стратешких докумената: стратегије и акционих планова безбедности саобраћаја. У складу са Законом о безбедности саобраћаја на путевима (Закон о безбедности саобраћаја на путевима, 2009), у Србији се доносе Национална Стратегија и Акциони план безбедности саобраћаја на путевима (Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије, 2015-2020), а јединице локалних самоуправа усвајају локалне Стратегије безбедности саобраћаја, Акционе планове безбедности саобраћаја и годишње Програме безбедности саобраћаја. Стратегијом безбедности саобраћаја дефинишу се: мисија, визија, амбиција, прелазни и коначни циљеви који се планирају постићи у погледу унапређења безбедности саобраћаја. Стратегија одређује кључне области рада, а акциони планови дефинишу мере систематизоване по носиоцима активности, неопходним учесницима, роковима и процењеним трошковима. Националном стратегијом безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије (Липовац et al., 2014), дефинисани су претходно наведени елементи на макро нивоу које би требало да следе локалне самоуправе, имајући у виду специфичне проблеме безбедности саобраћаја у свом окружењу. Међу првим локалним заједницама које су урадиле своје стратегије безбедности саобраћаја и акционе планове били су Београд, Зајечар, Краљево, Пожаревац, као и специфични субјекти са значајним учешћем возила у саобраћају као што су ЈКП ''Београдски водовод и канализација'', ЈКП ''Јавно осветљење'' , ЈП ''Путеви Србије'', итд.

Наиме, у наставку рада биће приказан концепт, најважнији елементи, као и предложене активности које су усмерене ка реализацији стратегије безбедности саобраћаја у Ваљеву, реализоване између осталог на основу смерница из претходних истраживања у овој области (Pesić et al., 2013; Vujanić et al., 2011; Vujanić et al., 2013). Посебно су за израду овог рада коришћени Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије 2015-2020 као и резултати истраживања реализованих у оквиру пројекта Стратегије безбедности саобраћаја града Ваљева. Та истраживања су обухватила наменско снимање индикатора безбедности саобраћаја, анкетно истраживање ставова возача путничких возила, ставова двоточкаша са мотором и ставова немоторизованих учесника у саобраћају о ризицима у саобраћају, анкетно истраживање проблема безбедности саобраћаја за возаче моторних возила, возаче бицикла и пешаке, као и детаљна анализа саобраћајних незгода са повређеним и погинулим лицима.

3. ПРОЦЕС ПРИПРЕМЕ И УСВАЈАЊА ЛОКАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА

У предлогу Програма коришћења средстава намењених унапређењу безбедности саобраћаја, као и на основу сагледаних потреба, а имајући у виду и законску обавезу, Градска комисија за безбедност саобраћаја предвидела је и израду студије ,,Стратегија безбедности саобраћаја града Ваљева за период од 2016-2020. године и предлог акционог плана за спровођење стратегије“. Град Ваљево је покренуо јавну набавку и за Извршиоца одабрао Саобраћајни факултет у Београду.

Приликом истраживања постојећег стања безбедности саобраћаја у Ваљеву вршено је истраживање ставова грађана о безбедности саобраћаја, истраживање понашања учесника у саобраћају истраживање капацитета и интегритета најважнијих субјеката безбедности саобраћаја у Ваљеву, истраживање стања инфраструктуре и саобраћаја, истраживање статистичких података о

саобраћајним незгодама, прикупљање детаљних података о незгодама са повређеним и погинулим лицима и формирање посебне базе података, прилагођене потребама овог пројекта.

У оквиру припреме локалне стратегије безбедности саобраћаја за град Ваљево организована су четири семинара на којима су разматрани различити проблеми безбедности саобраћаја који се јављају у овом граду као што су: *управљање безбедношћу саобраћаја; просторна расподела саобраћајних незгода; ставови грађана и ставови учесника у саобраћају о проблемима безбедности саобраћаја у овом граду; SWOT анализа; анализа капацитета и активности појединих субјеката у Ваљеву; концепт стратегије безбедности саобраћаја; циљеви, мисија, визија, кључне области рада у безбедности саобраћаја; кључне области рада у циљу унапређења безбедности саобраћаја; саставни елементи Акционог плана безбедности саобраћаја за град Ваљево као и усаглашавање најважнијих активности и мера, временских рокова, дефинисање потребних ресурса и ограничења.*

Такође, за потребе студије реализован је низ различитих обука као што су: обука васпитача, учитеља и наставника за основно саобраћајно образовање, обука о раду саобраћајних секција, обука о снимању индикатора безбедности саобраћаја, обука о снимању ставова учесника о безбедности саобраћаја, обука о раду локалног тела за безбедност саобраћаја као и обука о креирању и коришћењу георефернциране базе података о саобраћајним незгодама.

На основу анализе постојећег стања, спроведеног теренског истраживања, као и договора постигнутих на семинарима који су одржани у току израде локалне стратегије безбедности саобраћаја за град Ваљево вршена је припрема и доношење истог. Наиме, у оквиру пројекта урађени су: Студија са свим истраживањима; Стратегија (предлог); Акциони план безбедности саобраћаја за град Ваљево.

На основу члана 13, Закона о безбедности саобраћаја на путевима („Службени гласник РС“, бр.41/09, 53/10, 101/11,32/13,55/14), Скупштина града Ваљево, је на седници, одржаној крајем јуна 2017. године усвојила Стратегију безбедности саобраћаја на путевима Ваљева 2016 – 2020. године.

3.1. АНАЛИЗА ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА У ГРАДУ ВАЉЕВО

За потребе пројекта, вршена је свеобухватна анализа постојећег стања која је обухватала: анализу капацитета и интегритета институција, анализу мера и активности које су реализоване у претходном периоду, анализу ставова о ризицима у саобраћају, анализу ставова о проблемима појединих учесника у саобраћају, анализу понашања у саобраћају, анализу саобраћајних незгода, анализу последица саобраћајних незгода и анализу укупних друштвено-економских последица незгода. Према попису из 2011. године, на територији града Ваљева живи 90.312 становника. У периоду од 2010. до 2015. године, Јавни пондерисани ризик страдања у Ваљеву, био је 171,5 настрадала лица, годишње, у односу на 10.000 становника (у Републици Србији, 167). Сходно томе уочено је да је, ризик страдања у саобраћају, у Ваљеву је био већи од просечног ризика страдања у Србији.

На основу података из Јединствене базе података Министарства унутрашњих послова спроведена је анализа саобраћајних незгода и њихових последица. Детаљна анализа незгода са повређеним или погинулим лицима вршена је на основу документације и података о саобраћајним незгодама који су добијени од Полицијске управе у Ваљеву. У периоду од шест година у којима је вршена анализа (од 2010. до 2015. године) погинуло је 39 лица, тешко је повређено 329, а лако је повређено 1.153 лица. У просеку сваке године погине око 7 лица, тешко буде повређено 55, а лако повређено 192 лица.

Најчешћи видови саобраћајних незгода са настрадалим лицима, у Ваљеву, у посматраном периоду, били су: обарање или гажење пешака, судари из супротних смерова, судари при вожњи у истом смеру, слетање возила са пута и бочни судари.

Приликом спроведене анкете све категорије испитаника града Ваљева су навеле да је Улица Николаја Велимировића („дупле траке“) најнебезбеднија улица у граду. Као најопасније улице испитаници су истакли и Душанову, Ужичку, Карађорђеву, Пантићеву и Синђелићеву.

Возачи у Ваљеву веома слабо прихватају и слабо поштују прописе у погледу употребе система заштите у возилу и поштовања ограничења брзина, а посебно у насељу.

Забележено је да возачи мопеда нешто боље од осталих поштују ограничења брзине. Међутим, најлошије је стање код возача путничких возила и мотоциклиста који у преко 31% и 55% случајева, респективно, прекорачују ограничење брзине за више од 10 km/h. Сходно томе, неопходне су добро осмишљене и планиране мере и активности које ће допринети брзом смањивању великих прекорачења брзине, а затим, дугорочно, смањивати и друга прекорачења брзине, уз пораст прихватања ограничења брзине.

У циљу унапређења безбедности саобраћаја, потребно је разрадити методологију мерења индикатора безбедности саобраћаја у Ваљеву и то макар два пута годишње спроводити снимање најважнијих индикатора и оцењивати напредак. Предлаже се да уз подршку и подстицај Комисије за безбедност саобраћаја, ова снимања би могли да реализују ученици средње Техничке школе, са својим наставницима.

3.2. КОНЦЕПТ ЛОКАЛНЕ СТРАТЕГИЈЕ БЕЗБЕДНОСТИ САОБРАЋАЈА ЗА ГРАД ВАЉЕВО

Постојање одговарајућих институција које имају капацитет и интегритет да планирају и спроводе важне мере безбедности саобраћаја је основа управљања безбедношћу саобраћаја, предуслов за усвајање квалитетне стратегије и за њено успешно спровођење. У Ваљеву функционише градска Комисија за безбедност саобраћаја (која је у току израде пројекта преименована у Савет за безбедност саобраћаја), Одељење саобраћајне полиције, Управа града са саобраћајном инспекцијом, предшколске установе, основне школе, средње школе (укључујући и средњу техничку школу, у којој се образују и возачи, саобраћајни техничари и техничари безбедности саобраћаја), ауто школе, станице техничких прегледа, Дирекција за изградњу, предузеће за путеве, домови здравља, болница, јединица ватрогасне полиције итд. Постоји и неколико удружења грађана која делују и у области безбедности саобраћаја: Црвени крст, Ауто-мото савез и локални клубови, удружење возача, удружење мотоциклиста, удружење бициклиста и др.

Активности у безбедности саобраћаја се финансирају из наменских средстава – дела казни за саобраћајне прекршаје, а према годишњем програму који предлаже Комисија за безбедност саобраћаја, а усваја Градско веће.

У Србији не постоји опште прихваћена методологија за израчунавање укупних друштвено-економских трошкова саобраћајних незгода. У зависности од модела за процену, укупни друштвено-економски трошкови по настрадалом лицу се крећу од: 266 358 (Република Српска, 2012) до 3.652.265 €/ПОГ (Нови Зеланд, 2014), односно од 10 623 до 664.098 €/ТТП и од 354 до 64.208 €/ЛТП.

У Ваљеву је, у периоду од 2010. до 2015. године, евидентирано 3.040 саобраћајних незгода у којима је евидентирано 1.521 настрадалих (погинуло или повређено) лица. Укупни друштвено-економски трошкови настрадалих лица, у овом 6-огодишњем периоду се процењују на око 14,3 милиона евра (према методологији из Републике Српске) до 435 милиона евра (према методологији из Новог Зеланда), и то:

- Трошкови за 39 погинулих лица су од 10,4 милиона до 142,4 милиона евра,
- Трошкови за 329 тешко повређена лица (ТТП) су од 3,5 милиона до 218,5 милиона евра,
- Трошкови за 1.153 лакше повређене особе (ЛТП) су од 408 хиљада до 74 милиона евра.

Оваквом анализом уочено је да, годишњи трошкови које је Ваљево издвајало само за настрадале у саобраћајним незгодама били су од 2,5 до 72 милиона евра, у зависности од примењене методологије. Уколико се овим трошковима додају и остали трошкови саобраћајних незгода, онда су ове вредности још веће, што заправо представља веома велико оптерећење грађанима и привреди Ваљева.

Стратегијом безбедности саобраћаја за град Ваљево дефинисано је жељено стање са предложеном **амбицијом** *(„Саобраћајни систем који успешно повезује све функције града, уз што мање негативних ефеката“),* **мисијом** *(„Ваљево-сигуран и еколошки чист град са ефикасним и безбедним саобраћајним системом“)* и **визијом** *(„Ваљево без погинулих и инвалидних лица као последица саобраћаја“).*

Исто тако, стратегијом безбедности саобраћаја за град Ваљево дефинисани су циљеви које град треба да оствари до 2020.године (Пројекат Стратегија безбедности саобраћаја града Ваљева за период 2016-2020 године и предлог акционог плана за спровођење стратегије, 2016).

Најважнији циљеви које град треба да оствари у наредном периоду како би се ниво безбедности саобраћаја подигао знатно више су: *јачање заштитног система (унапредити капацитет и интегритет институција и појединаца), унапређење вертикалне и хоризонталне координације, унапређивати знања, ставове и свест о безбедности саобраћаја, смањивање броја незгода, погинулих и повређених лица, односно укупних друштвено-економских трошкова који се односе на настрадала лица, унапређивање индикатора безбедности саобраћаја који се односе на понашање у саобраћају.*

У Табели 1, дат је приказ циљева у погледу индикатора безбедности саобраћаја које је потребно у наредном периоду остварити у Ваљеву.

Табела 1. *Табела 1. Циљеви у погледу индикатора безбедности саобраћаја у Ваљеву*

Индикатор БС	Вредност 2015. годину	Циљ за град Ваљево у 2020. години	Национални циљ, Србија 2020. године
% употребе кацига	95%	98%	99%
% употребе с/п на предњим седиштима	57%/72%	95%	95%
%употребе с/п на задњим седиштима	0%/7%	75%	85%
% употребе дечијих седишта	19%	91%	96%
% прекорачења брзине преко 10 km/h, у насељу	33%	2,5%	4,9%
% прекорачења брзине преко 10 km/h, ван насеља	4,5%	2,5%	4,9%
% возача под утицајем алкохола, у насељу	0,47%	0,05%	0,1%
% возача под утицајем алкохола, ван насеља	0,31%	0,05%	0,1%

Слика 1. *Просечан годишњи број погинулих лица*

Стратегијом безбедности саобраћаја дефинисано је да смањивање броја погинулих лица у саобраћају, треба остварити тако да се просечан, годишњи број погинулих са 6,5 ПОГ/год, у периоду од 2010. до 2015, смањи на испод 3 ПОГ/год, у периоду од 2017. до 2020. године. Тако ће се спасти 23 живота, што одговара материјалним уштедама од најмање 6 милиона евра (Слика 1).

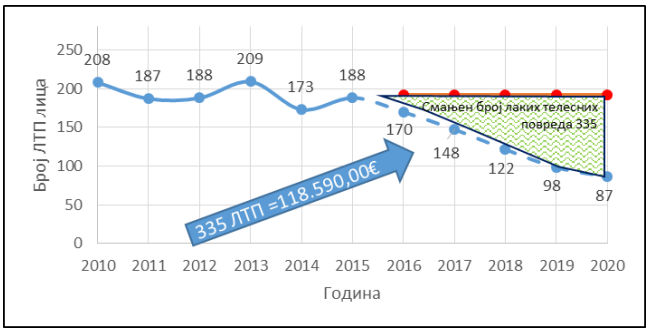
Такође треба смањити број тешко повређених лица у саобраћају, са 55 ТТП/год у периоду од 2010. до 2015, на испод 33 ТТП/год, у периоду од 2017. до 2020. године.

Тако ће се спречити око 110 ТТП, што одговара материјалним уштедама од најмање један милион евра (Слика 2).

Слика 2. *Процена броја тешко телесних повређених лица и достизање циља у погледу смањења броја погинулих и очекиване уштеде (просек)*

Циљ је и да се смањи број лакше повређених лица у саобраћају, са 192 ЛТП/год у периоду од 2010. до 2015, на испод 125 ЛТП/год, у периоду од 2017. до 2020. године. Тако ће се спречити око 335 ЛТП, што одговара материјалним уштедама од најмање 118 хиљада евра) (Слика 3).

Слика 3. *Процена броја лако телесно повређених лица и достизање циља у погледу смањења погинулих и очекиване уштеде (просек)*

Наведени коначни (у 2020. години) и пролазни (по годинама, од 2017. до 2020) циљеви ће се постићи спровођењем мера и активности у следећим, кључним областима рада, односно у оквиру пет стубова безбедности саобраћаја (Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије, 2015-2020):

1. Унапређење организације и управљања безбедношћу саобраћаја,
2. Унапређење безбедности путева,
3. Унапређење безбедносних својстава возила у саобраћају,
4. Унапређење понашања учесника у саобраћају,
5. Унапређење деловања после саобраћајне незгоде.

Како би се унапредила организација и управљање безбедношћу саобраћаја у граду Ваљево неопходно је пре свега да град анализира капацитет и рад свих субјеката значајних за безбедност саобраћаја и унапредити њихову посвећеност и рад на унапређењу безбедности саобраћаја. Ово ће покренути и пратити Градско веће и Савет за безбедност саобраћаја.

Неопходно је да градске власти раде на унапређењу координације. Све активности ће се ослањати на податке и темељиће се на науци и најбољој пракси. У намери одрживости програма, посебну пажњу град ће посветити деци у предшколским установама и у основним школама. Град ће такође, реализовати семинаре о безбедности саобраћаја за директоре, васпитачице, учитеље, педагоге и наставнике који воде саобраћајне секције. За сваку предшколску установу и основну школу, урадиће се три документа: елаборат безбедности саобраћаја, елаборат саобраћајног образовања и васпитања и саобраћајни пројекат. У складу са овим документима, унапредиће се саобраћајно образовање и васпитање деце, али и унапредити саобраћајно окружење предшколских установа и основних школа.

У циљу унапређења безбедности улица и путева у Ваљеву стратегијом о безбедности саобраћаја дефинисана је потреба унапређења редовног одржавања улица и путева, израде саобраћајне студије.

Такође, неопходно је уклонити непотребну постојећу саобраћајну сигнализацију и поставити нову у складу са усвојеним режимом саобраћаја, као и идентификовати црне тачке-места концентрације незгода са најтежим последицама. У циљу решавања проблема црних тачака у Ваљеву, град ће наручити елаборат безбедности саобраћаја који ће обухватити дубинску анализу незгода које су се догодиле на овим местима, проверу безбедности саобраћаја, анализу саобраћајних конфликата и предлог (идејно решење) унапређења. Такође, ради унапређења безбедности саобраћаја рањиве категорије учесника град Ваљево ће урадити студију безбедности пешака, старих лица, деце и бициклиста. На основу ове студије, провериће се потреба и преиспитати могућности унапређења инфраструктуре. Посебно ће се реализовати пројекат бициклистичких стаза и бициклистичких трака у центру града и на прилазима града, укључујући и бициклистичке траке/стазе за рекреативни бициклизам. Посебну пажњу град ће посветити зонама основних школа. У том смислу ће, за сваку

основну школу, урадити три документа: елаборат безбедности саобраћаја, елаборат саобраћајног образовања и васпитања и саобраћајни пројекат.

У складу са овим документима ће се унапредити окружење основних школа, пројектовати и изградити дечији путеви од куће до школе, обезбедити тротоари и пешачки прелази у зони школа итд. Ово ће пратити унапређење саобраћајног образовања и васпитања у основним школама.

У циљу унапређења безбедности возила град Ваљево ће успоставити редовно теренско истраживање безбедносних и других својстава возила у саобраћају, анализирати стање, извештавати јавност о резултатима и спроводити кампање чији је циљ унапређење безбедносних својстава возила у саобраћају. У годишње програме безбедности саобраћаја уврстиће и подршку власницима трактора и власницима бицикла, а посебно у смислу боље видљивости на путевима (куповином и поделом одговарајућих светала и ретрорефлектујућих материјала који ће се постављати на ова возила у саобраћају).

Како би се боље разумели и унапредили ставови грађана о безбедности саобраћаја, град ће морати да успостави редовно, годишње истраживање ставова учесника у саобраћају, које ће бити реализовано у складу са научном методологијом за коју су обучени наставници и ученици средње техничке школе. Најмање једном годишње ће се на основу ових истраживања, припремати анализа и извештај за градски Савет за безбедност саобраћаја који ће покретати одговарајуће кампање и друге активности, у циљу унапређења ставова грађана. Град Ваљево ће успоставити и редовно пролећно и јесење истраживање понашања учесника у саобраћају.

У складу са националном методологијом (АБС), најмање два пута годишње ће се истраживати најважнији индикатори безбедности саобраћаја, и то: употреба сигурносних појасева, употреба кацига, употреба дечијих система заштите, брзине возила на путу, вожња под утицајем алкохола, поштовање светлосне и друге сигнализације, понашање пешака и бициклиста итд. Редовно ће се пратити резултати и поредити са другим деловима Србије.

Како би се унапредиле активности после саобраћајне незгоде концептом стратегије безбедности саобраћаја града Ваљева, неопходно је да град подржи здружене вежбе и друге видове стручног усавршавања и унапређења координације рада интервентних служби (службе хитне помоћи, саобраћајне полиције, сектора за ванредне ситуације и других). Градски савет за безбедност саобраћаја ће, најмање једном годишње, иницирати и подржати заједничке вежбе које ће бити стручно припремљене и координирано реализоване. Такође, град ће подржавати активности удружења грађана која окупљају жртве саобраћајних незгода, а посебно активности којима се смањују патње повређених лица и њихових породица: подржаће семинаре, радионице и друге видове размене и међусобне подршке, подстицаће и суфинансирати рехабилитацију повређених, стимулисаће медије да више пажње посвете проблемима жртава незгода итд.

Наведене и друге активности ће се спроводити у складу са прописима, надлежностима и овлашћењима. Најважнији носиоци активности су: Градоначелник, Градско веће, Савет за безбедност саобраћаја, Градска управа и Одељење саобраћајна полиције.

Реализација Стратегије ће се пратити и оцењивати на основу степена достизања квалитативних, а посебно квантитативних циљева, у погледу: јачања институција, унапређења ставова и свести о безбедности саобраћаја, унапређењем понашања у саобраћају, смањењем броја незгода, смањењем броја повређених и погинулих лица и смањивањем укупних друштвено-економских последица незгода на улицама и путевима града Ваљева.

У том смислу ће се организовати независна снимања и истраживања, а резултати објављивати. О свим активностима, појединачно, припремаће се извештаји за Савет за безбедност саобраћаја који ће ове извештаје анализирати на својим седницама. Савет ће извештавати надлежне органе и јавност, у складу са својим одговорностима и овлашћењима.

Акциони план безбедности саобраћаја представља стратешки документ који прати Стратегију. Овај документ за краћи временски период (обично једна или две године до максимално пет година) конкретизује мере безбедности саобраћаја, одговорност (носиоце активности), начин и динамику спровођења.

На основу истраживања која су вршена у протеклом периоду и добијених резултата дефинисан је акциони план активности које је потребно спроводити у Ваљеву у циљу унапређења безбедности саобраћаја.

4. ЗАКЉУЧАК

Даљи развој и унапређење безбедности саобраћаја на локалном и националном нивоу није могућ без стратешког управљања. Доношењем националне стратегије безбедности саобраћаја створени су предуслови да локалне заједнице стручно припреме и усвоје своје стратегије и акционе планове безбедности саобраћаја. Савети за безбедност саобраћаја у јединицама локалних самоуправа треба да буду иницијатори и носиоци активности у области безбедности саобраћаја. Они имају значајна улога у припреми, доношењу и спровођењу стратешких докумената: локалних стратегија и акционих планова безбедности саобраћаја.

Савет за безбедност саобраћаја у Ваљеву представља тело које је носилац активности у области безбедности саобраћаја у овом граду. Због тога се управо од Савета за безбедност саобраћаја очекује значајна улога у предлагању и иницирању адекватних мера и активности ка унапређењу нивоа безбедности саобраћаја у Ваљеву. Носиоци појединих активности треба да припреме и Савету достављају извештаје о својим активностима, а ако је то примерено, и о ефектима који су постигнути. Савет треба да, на својим редовним или тематским седницама, расправља о појединачним извештајима или о више мера и активности које су спроведене. Председник Савета за безбедност саобраћаја, после сваке седнице Савета, треба да извештава градоначелника о најзначајнијим активностима, о постигнутим резултатима и о проблемима у раду. Градско веће треба, најмање два пута годишње, да подноси извештаје Скупштини града. Извештаји о стању безбедности саобраћаја и о спровођењу стратегије безбедности саобраћаја треба да буду доступни јавности, као и најзначајнији резултати истраживања, у вези стратегије. Тако се обезбеђује транспарентност, повећава поверење грађана и унапређује прихватање мера и активности из стратегије. Реализацијом дефинисаних циљева доприноси се подизању нивоа безбедности саобраћаја у локалној заједници.

У раду је, на примеру града Ваљева, приказан поступак припреме, усаглашавања, доношења, спровођења и усвајања локалне стратегије и акционог плана безбедности саобраћаја на путевима. Посебно је наглашена улога и одговорност локалног тела Савета за безбедност саобраћаја у свим фазама припреме и реализације стратешких докумената. Наиме, у граду Ваљево уколико се реализују сви наведени циљеви на адекватан и дефинисан начин ниво безбедности саобраћаја би се подигао значајно.

5. ЛИТЕРАТУРА

Pešić, D., Antić, B., Vujanić, M., Božović, M. (2012). Procedure in road safety strategy formation, International Conference ''Global issues and trends in traffic safety in SEETO (South East Europe Transport Observatory) region'', Proceedings pp. 129-136, ISBN 978-9940-575-10-6, Budva.

Vujanić, M., Pešić, D., Antić, B., Nešić, M. (2011). Proces formiranja strategije bezbednosti saobraćaja – primer grada Beograda, VI Seminar ''Uloga lokalne zajednice u bezbednosti saobraćaja“, Zbornik radova str. 81-88, Divčibare.

Vujanić, M., Lipovac, K. , Jovanović, D., Pešić, D., Antić, B. (2013). ”Bottom-Up” and ”Top-Down” approach for defining road safety strategy - Case Study: City of Belgrade, IJTTE Vol. 3(2), pp. 185-203, ISSN 2217-544X (print), ISSN 2217-5652 (online), DOI 10.7708/2217-544X.

Закон о безбедности саобраћаја на путевима (2009). Службени гласник Републике Србије. Београд.

Липовац, К., Јовановић, Д., Вујанић, М. (2014). Основе безбедности саобраћаја. Криминалистичко-полицијска академија. Београд.

Саобраћајни факултет у Београду (2016). Пројекат Стратегија безбедности саобраћаја града Ваљева за период 2016-2020. године и предлог акционог плана за спровођење стратегије. Град Ваљево. Саобраћајни факултет у Београду. Београд.

Стратегија безбедности саобраћаја на путевима Републике Србије, 2015-2020. Службени гласник Републике Србије. 05 Број 344-1721/2015-1.